

מי כשיר לשמש כבורר

יחיאל ברונר, עו"ד (מהנדס)

לכאורה, התשובה לשאלה שבכותרת הינה פשוטה לחלוטין: כל אחד – שכן אין בחוק הבוררות כל הגבלה, ואין כל דרישה, לגבי המיומנויות הנדרשות ממי שממונה להיות בורר בסכסוך כשלהו. מאידך, כפי שניתן ללמוד על כך מתוך אלפי פסקי הדין שנתנו בענייני בוררות במשך 60 שנות קיומה של המדינה, הרי נראה, שהתשובה לשאלה שבכותרת אינה כה פשוטה. התקלות הנובעות מחוסר התמצאותם של בוררים לא מקצועיים בדיני בוררות העסיקה, וממשיכה להעסיק, את בתי המשפט במסגרת בקשות לביטול פסקי בוררות בטענות כאלה ואחרות הנובעות, רובן ככולן, מתקלות בניהול הבוררות עצמה. לפני זמן מה התייחס ביהמ"ש המחוזי בחיפה, מפי כב' הנשיאה וסרצוג, לעניין זה, במסגרת פסק-דין שניתן על ידו בבקשה להעברת בורר מתפקידו; ומעשה שהיה כך היה.

לאחר שנפלה מחלוקת בין מזמין, יזם מקרקעין, לבין קבלן, אשר הוזמן על ידו לבצע עבורו עבודות בניית בתים "עד למפתח", מינו שני הצדדים קבלן שלישי, ידוע, להיות הבורר ביניהם. המזמין הגיש לבורר תביעה כנגד הקבלן בסכום של כ-5 מ' ש, וזה השיב לו בתביעה נגדית של כ-1 מ' ש. בהסכם הבוררות נקבע ביניהם, בין היתר, כי הבורר לא יהיה קשור בסדרי הדין, בדיני הראיות ובדין המהותי וכי עליו להחליט בכל העניינים "לפי מיטב שפיטתו ולפי שיקול דעתו". עוד נקבע בהסכם הבוררות, כי הבורר "יהיה פטור מנימוק החלטותיו לפסק הבוררות". למרות שבמהלך הבוררות נערכו ישיבות רבות, הוצגו אלפי מסמכים ונחקרו עדים רבים, נתן הבורר, בסופו של ההליך, פסק בוררות קצר, בן עמוד אחד, בו הציג את ה"נקודות שהשפיעו על קבלת החלטתו", אשר בה החליט, לחייב את המזמין לשלם לקבלן - 650,000 ש. יש להעיר שהקבלן, חב' בע"מ, היה בעת הדיונים בבוררות בשלב של הקפאת הליכים כנגד החברה, והליכי הבוררות התנהלו לאחר שהמפרק קיבל את אישור ביהמ"ש להמשך הליכים אלה.

עם קבלת פסק הבורר עתר המזמין לביהמ"ש לביטול הפסק בכמה טעמים, אשר לטענתו הקימו לו מספר עילות לביטול מאלה המפורטות בסעיף 24 לחוק הבוררות. אחת מטענות המזמין היתה, שהבורר התעלם לחלוטין מהתביעה שלו כנגד הקבלן, ובפסק הבוררות הוא לא הזכיר תביעה זו ולו במילה אחת. הטענה נדחתה על ידי ביהמ"ש, אשר קבע, שמשחררו הצדדים את הבורר מלנמק את פסק דינו "רשאי היה הבורר להכריע בבוררות על ידי פסק בורר בן שורה אחת בלבד, היינו, עם התוצאה הסופית שאליה הגיע".

טענה נוספת שהועלתה על ידי המזמין היתה, שעקב הפסקת ייצוגו ע"י עו"ד, לא הופיע מי מטעמו לדיון במועד שנקבע להוכחות, וכי עקב כך נפגעה זכותו לחקור את עדי הקבלן בחקירה נגדית. ביהמ"ש דחה גם טענה זו, לאחר שהוכח בפניו שהמזמין היה מודע לדיון שנקבע, אך הוא לא נכח בו, וכן לא נכח מי מטעמו. ביהמ"ש קבע כי: "אי היותו של בעל דין מיוצג בהליכי הבוררות באמצעות עורך דין איננה מנויה בין עשר העילות המפורטות בסעיף 24 לחוק הבוררות וממילא אינה יכולה להביא לביטול פסק הבורר בגין טעם זה לבדו."

טענה אחרת שהועלתה על ידי המזמין היתה, שהבורר הגביל את היקף הסיכומים שהצדדים הגישו אליו, וזאת לאחר שניתן היה להבין מדבריו כי הוא כבר גיבש עמדתו בסכסוך. בכך טען המזמין, נפגעה זכותם של

טענה אחרת של המזמין כן התקבלה על ידי ביהמ"ש. המזמין טען, שהבורר מנע ממנו את האפשרות להוכיח את טיב יחסי הקבלן עם קבלני המשנה שלו, דבר שהיה בו בכדי להוכיח את טענתו העיקרית של המזמין כנגד הקבלן בגין עיכובים משמעותיים בביצוע הפרויקט. למרות שביהמ"ש קיבל טענה זו, הוא דחה את הבקשה לביטול פסק הבוררות, והורה להחזיר את העניין לבורר על מנת שישמע את הראיות החסרות וישוב ויתן פסק בוררות חדש.

זמן מה לאחר החזרת העניין לבורר, הגיש המזמין תובענה חדשה לביהמ"ש, ובה עתר להעביר את הבורר מתפקידו, וזאת מכח סעיפים 11 ו-8 לחוק הבוררות. לטענתו, הבורר אינו ראוי לאמון הצדדים מאחר והוא ערך שיחה עם ב"כ הקבלן (המפרק) ללא נוכחות המזמין. ביהמ"ש, מפי כב' הנשיאה, דחה את הבקשה לאחר שהוא מצא, כי היתה זו שיחה קצרה אשר נסבה על עניין של תיאום תאריכי בוררות. יחד עם זאת מצא ביהמ"ש לנכון להעיר מספר הערות, וזאת עקב הצטברותם של אירועים שפגמו בהליכי הבוררות, כדלהלן: "גם אם נפלו פגמים כאלה או אחרים, או נאמרו אמירות, שמקורן בחוסר היכרות של הליך הבוררות ותפקידו של בורר, אין באלה כדי להצדיק הגשת בקשה להעברת הבורר מתפקידו... כפי שעולה מבין הדברים שהובאו על ידי התובעות עצמן באמצעות באי כוחן, גם דעתו של הבורר אינה נוחה מהתקשרויות של הצדדים או ניסיונות שנעשים על ידי הצדדים להתקשר עימו. ועוד, אין לתת יד לתופעה, לפיה בעל דין שאינו מרוצה מתוצאת פסק הבוררות, ואפילו מצליח להביא לביטולו של פסק-הבוררות ינסה להמשיך ולנהל את הבוררות באופן אשר יצור לעצמו בסיס לכאורי להעלאת הטענה לחוסר אמון שהוא נותן בבורר, ובהתבסס על כך יוסיף ויגיש בקשה להעברת הבורר מתפקידו.

יחד עם את, יש להצטער על העובדה שלא נדרשת הכשרה מקדימה למינויו של אדם כבורר, כדי להביא לידיעת המשמשים כבוררים עקרונות נדרשים לאופן ניהולו של הליך הבוררות לרבות החובות המוטלות על בורר, בעת מינויו ולאורך ניהולו של הליך הבוררות. יש להבהיר כי בורר צריך שינהג כפי ששופט צריך לנהוג, ככל שהדבר קשור לניגוד אינטרסים ולאופן ניהולו של הליך הבוררות. יש להדגיש, כי בניגוד להליך הגישור, אין הבורר רשאי להיפגש עם אחד הצדדים או לשוחח איתו. ראוי כי הבורר יבהיר כבר בישיבת הבוררות הראשונה, כי אין ליצור קשר עימו, לא באופן ישיר ולא באמצעות המזכירות, ללא ידיעת הצד השני, וככל שישנה פניה אל הבורר צריך שתעשה בכתב עם העתק לצד השני. לא יכולה להתקיים כל פגישה בין הבורר למי מן הצדדים ללא נוכחות של הצד האחר. אם הייתה פגישה מקרית, ראוי כי הבורר ימציא הודעה בכתב על כך לב"כ הצדדים, וימסור על נסיבות הפגישה, וככל שהוחלפו דברים (על אף שיש להימנע מכך), יובא תוכן הדברים לידיעת הצד האחר. אלה הן רק מיעוט הדוגמאות לכלל המחייב שלא ניתן לוותר עליו לפיו התנהלות הבוררות צריכה להיעשות בנוכחות שני הצדדים להליך." בסופו של דבר דחה ביהמ"ש את הבקשה והורה על המשך ההליכים בפני הבורר.

לע"ד של כותב שורות אלה הרי שדבריה אלה של כב' הנשיאה באשר להכשרה הנדרשת מבוררים הינם במקומם. יש לזכור, שפסק בורר הינו חמור יותר מפסק דינו של שופט מקצועי, וזאת בהעדר אפשרות לערער עליו, וכן מכוח המדיניות המשפטית המעדיפה, ככל שהדבר אפשרי בנסיבות העניין, לקיים פסקי בוררות ולא לבטלם. הכוח שנתון בידי של הבורר רב הוא מזה של השופט, למרות שמזה האחרון נדרשים

למען הגילוי הנאות נספר, שהח"מ מנהל, דרך קבע, מזה מספר שנים, קורסים לדיני בוררים ומומחים המתנהלים במסגרת איגוד המהנדסים לבניה ותשתיות, ובעבר גם במסגרת לשכת המהנדסים.